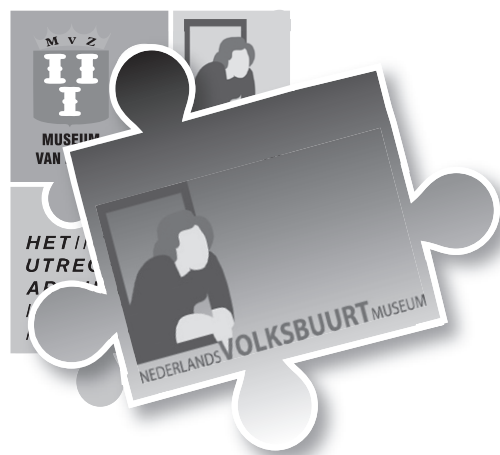

We onderbreken de serie Kissies kijken voor een van de vele bijdragen die het museum ontvangt van enthousiaste bezoekers. Zoals het verhaal van Peter Vermeulen die de geschiedenis van drie generaties sigarenmakers uit Wijk C uitzocht en opschreef. Bijgaand het verhaal van sigarenmakers die niet bij de pakken neer zaten, in enigszins bewerkte vorm.

Drie generaties sigarenmakers uit Wijk C

Pieter Hendrikus Vermeulen (1853-1913), die in de Oranjestraat 43 woonde, produceerde sigaren in zogenaamde huisnijverheid. Die nijverheid was eind 19e, begin 20e eeuw een wijdverbreid verschijnsel. Mensen verdienden hun geld door thuis producten te maken, soms in opdracht van grotere bedrijven, maar vaak voor eigen rekening. Het ging bijvoorbeeld om kleermakers, stoelmatters, klompenmakers, schoenmakers en dus ook de sigarenmakers.

Begin 1900 telde Wijk C ruim 50 sigarenmakers, die, hoewel er een grote sigarenfabriek (Hagen) in de wijk stond, vrijwel allemaal zelfstandig werkten. Zo ging Pieter Hendrikus met een fiets en een mand de boer op, om zijn sigaren te slijten. Zijn enig overgebleven zoon, Pieter Hendrikus (1894-1966), zette de traditie van het sigarenmaken voort. Hij groeide in de Oranjestraat op met vijf overgebleven zussen: twee broertjes en twee zusjes stierven al als baby.

Een sigarenfabriek

Pieter Hendrikus - de tweede - trouwde in 1922 met de ook in Wijk C geboren Elisabeth ('Bet') Ensie. Zijn zuster Antonia was een bekende visvrouw, die de stad doortrok met haar handkar vol vis die ze op de Vismarkt kocht. 'Opoe' werd 92 jaar en stierf op eerste kerstdag 1976. Peter Vermeulen: "Op die bewuste kerstdag logeerde ze bij haar zoon en viel van de trap: op slag dood."

In 1925 sloot Pieter Hendrikus een hypotheek af om eigenaar te worden van het pand Waterstraat 11 (de voormalige Volksgaardeken) en richtte daar een sigarenfabriek in. In de fabriek werden onder andere sigaren van het merk 'Mignon' gemaakt. Dat gebeurde in consignatie. Als een van zeven sigarenfabrikanten in Nederland mocht Vermeulen het merk voeren, dat gedeponerd was door de Stoomtabaks- en Sigarenfabriek Sumatra uit Veenendaal (de later bekende Panter Sigarenfabrieken, die de Mignonsigaartjes nog steeds op de markt brengt). De zaken gingen blijkbaar goed, want de fabriek verwierf een pakhuis in de Slachtsteeg nr. 1 en later in de Vosstraat bij nr. 5. In 1921 werd de komende opvolger Pieter Hendrikus geboren.

De wijk uit

In 1931 kocht de grootvader van Peter Vermeulen de panden aan de 1e Daalschedijk 32 en

1e Daalschedijk 36 en later, in 1955 het pand aan de Knipstraat 36 en 36 bis. Het gezin van de grootouders werd 4 januari 1940 uitgebreid met de jongste zoon Carolus Hendrikus ('Corrie'), die echter op 6-jarige leeftijd 3 augustus 1946 dodelijk verongelukte. Hij werd spelend op straat overreden door een achteruit rijdende vrachtauto. Er bleven toen drie zoons over, te weten Piet (de vader van Peter), Bertus en Wim. Oma (Bet) was lid van de katholieke vrouwengemeenschap St. Augustinus, waar zij vooral troost zocht na het overlijden van haar jongste zoon.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog verhuisde het gezin naar de Knipstraat 36. De tabaksverkoop ging 'gewoon' door, nou ja tabak... in de familie Vermeulen zijn verhalen bekend over boombladeren die op de Maliebaan werden verzameld, vervolgens werden gedroogd en gefermenteerd om dan, als sigaren verwerkt, aan de Duitsers verkocht te worden.

Tabakswinkel in Knipstraat

In 1947 behaalde Pieter Hendrikus - de derde - zijn middenstandsdiplooma en trouwde in 1950 met Annie Vermeulende Kruijf. Het gezin met vier kinderen betrok het huis boven de winkel aan de Knipstraat (nr. 36 bis). Vader Vermeulen bleef zich bekwamen en behaalde in januari 1957 zijn vakdiploma voor de kleinhandel in tot verbruik bereide tabak. In 1956 gingen de broers Piet en Wim een vennootschap aan onder de naam Firma Vermeulen te Utrecht, zodat Wim, die alle technische diploma's bezat voor reparatie van rijwielen, motoren en auto's, zijn koopwaar aan de man kon brengen. In 1964 verwierf Pieter Hendrikus, gedwongen door de grote concurrentiestrijd die ontstond nadat de handel in tabaksproducten vrijgegeven werd, naast de vergunning tabaksartikelen, vergunningen voor de kleinhandel in levensmiddelen en textiel, zodat de sigarenwinkel de status van 'Winkel van

Sinkel' kreeg.

Jeugdherinneringen

Peter Vermeulen heeft nog sterke herinneringen aan die periode:

"Ik denk nog vaak aan de vele uren die ik als schooljongen achter de toonbank stond om Pa te helpen. Hij liep dan met het pofboek onder zijn arm de klanten af in de Knipstraat, Vosstraat, Radiumstraat, Daalsedijk en de Hoenderstraat om zijn geld te innen van de pof, wat gebruikelijk was in die tijd. Helaas werd zijn sigarettenautomaat, die aan de gevel was bevestigd, regelmatig gekraakt en dan stond er weer een rechercheur met een kwastje vingerafdrukken te zoeken. Ik herinner me ook nog sigarettenmerken als Roxy, Lexington, Chief Whip, Miss Blanche, Arsenal en Tonkie. Merken die de markt reeds lang verlaten hebben. Van zijn pakhuis in de Vosstraat herinner ik me de geur

van de balen tabak, de steile stoffige trappen, de bascule, de persen en de honderden sigarenvormen. Bij het snijden van het dekblad werden de tabakstelen als nevenproduct verkocht voor de duivenmelker of als pruimtabak. Veel oude rekeningen heb ik nog, waarop onder andere Sumatra dekblad vermeld staat, wat bijzonder duur was in die tijd. Daarom werd er heel zuinig mee omgegaan. Voor vaste klanten heeft mijn vader tot op het laatst nog zelf sigaren gemaakt in de huiskamer boven de winkel.

Uiteindelijk werd deze overlevingsstrijd de ondergang voor mijn vader, die veel te vroeg overleed in 1969 op 47-jarige leeftijd. Ik was toen zestien jaar oud. En zo kwam er ook een eind aan een familietraditie in de sigaren, die zijn oorsprong had in Wijk C."

Openingstijden

Het Nederlands Volksbuurtmuseum, Waterstraat 27-29, is tegenwoordig ook elke derde zaterdag van de maand van 11.00-17.00 uur geopend. Verder elke eerste zaterdag van de maand een diavoorstelling over het oude Wijk C, met aansluitend een rondwandeling door de wijk à € 7.50 p.p. Gaarne van te voren aanmelden: tel. 2318292 of via volksbuurtmuseum@ziggo.nl

